

Martina Đidara

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
Jurjevska 31/Ia
10000 Zagreb
mdjidara@ihj.hr

FONOLOŠKI SUSTAV GOVORA ZLARINA

U radu se na temelju vlastitoga terenskog istraživanja i literature iznosi fonološki opis (samoglasnički, suglasnički, prozodijski) čakavskoga ikavskog govora mjesta Zlarin kraj Šibenika.

1. Uvod

Opis fonološkoga sustava čakavskog govora mjesta Zlarin u Šibenskoj županiji temelji se na podacima iz *Upitnika za Hrvatski jezični atlas* i iz literature (Finka 1982: 203–215; Šimunović 1983: 131–141). Podaci za *Upitnik* prikupljeni su u ljeto 2002. g. od nekoliko ispitanika i ući će u *Hrvatski jezični atlas*. Budućim istraživačima preostaje istraživanje morfološke, sintaktičke i leksičke razine kako bi se dobio cjelokupni prikaz zlarinskoga govora.

Zlarin je ime jedinog naselja na istoimenom otoku u šibenskom arhipelagu. Sam otok smjestio se na ulazu u Šibenski kanal i oduvijek je imao stratešku ulogu čuvara ulaza u kanal sv. Ante, ušće Krke, Prokljanskoga jezera, stare antičke Scardone i kasnije hrvatskoga Šibenika. Doseljavanje stanovništva u Zlarin počinje povlačenjem stanovnika iz Hercegovine u 13. stoljeću. Drugi val odvija se u 16. i 17. st. za vrijeme prodora Turaka u Bosnu. Tada se mnoge obitelji iz Bosne naseljavaju na Zlarin i susjedne otoke. Povlačenjem iz Bosne neke se zajednice razdvajaju i povlače u Primorje, Istru ili u Italiju (Bjažić – Dean 2002: 15), a druge naseljavaju dalmatinske gradove i otoke. Najveći broj stanovnika u Zlarinu zabilježen je 1910. godine kada je evidentirano 1 846 stanovnika. Nakon toga, propast jedrenjaka, pojava maslinove mušice, otkriće koraljnih grebena u Italiji, težak plasman nebrušena koralja, pojava filoksere, te svjetska ekonomska kriza uzrokuju propadanje otoka. Počinju iseljavanja radne snage i broj stanovnika drastično opada. Godine 1991. u

Zlarinu živi oko 350 stalnih žitelja koliko ih je i danas (Bjažić – Dean 2002: 16). Zlarin ima četverogodišnju osnovnu školu i župnu crkvu, a stanovnici se bave pomorstvom, uzgojem koralja, ribarstvom, vinogradarstvom, maslinarstvom, stočarstvom i zemljoradnjom (davno su uzgajali ječam i pšenicu). Mlađi ljudi pretežno odlaze na posao u Šibenik koji je privredni i administrativni centar.

Zlarinski je govor čakavski i nalazi se na prijelaznom prostoru između jugoistočnih i sjeverozapadnih govora. Govor je povezan s ostalim govorima šibenskoga otočja čakavske osnovice, ali se od njih razlikuje po nekim naglasnim i glasovnim svojstvima. Razgranat i bogat samoglasnički sustav čini ovaj govor zasebnim.

Zlarinski je govor zbog blizine kopna izložen neminovnom prožimanju s (novo)štokavskim govorom u gradu Šibeniku i s utjecajem standarda kroz školovanje ili medije. Zbog toga se govor starijih i mlađih naraštaja jasno razlikuje, posebno u samoglasničkom inventaru i realizaciji. Zlarinski govor istraživali su B. Finka i P. Šimunović (Finka 1982: 203–215; Šimunović 1983: 131–141).

2. Fonološki opis govora Zlarina

2. Samoglasnici

2.1. Inventar

Samoglasnički sustav je monofonški. U zlarinskom govoru supostoje dva idioma, stariji i mlađi, koji se razlikuju u samoglasničkom sustavu. Noviji pojednostavljeni sustav nastao je vjerojatno utjecajem štokavskih govora koji nisu imali zatvorene samoglasnike. Taj sustav ima većina govornika.

Manjinski idiom ima tri podsustava. U kratkom nenaglašenom slogu ima dva podsustava, a u dugom naglašenom jedan podsustav:

a)	<i>i</i>	<i>u</i>	b)	<i>i</i>	<i>u</i>	c)	<i>ī</i>	<i>ū</i>
	<i>e</i>	<i>o</i>		<i>ē</i>	<i>ō</i>		<i>ē̄</i>	<i>ō̄</i>
	<i>a</i>			<i>a</i>			<i>ā</i>	

Većinski idiom ima dva podsustava (jedan u naglašenom, a drugi u nenaglašenom slogu) i u svakom po pet samoglasnika¹:

¹ Finka je također primijetio da naslijeđene ili naknadno produljene duge samoglasnike *a*, *e*, *o* određeni govornici realiziraju zatvorenije, napetije u odnosu na kratke samoglasnike. Takav izgovor govornici mogu zadržati i kod dugih samoglasnika kad se naknadno pokrate. Tu osobinu Finka bilježi točkom ispod slova. Dakle, vokalski je sustav ovakav: a) kratki samoglasnici /*a*, *e*, *i*, *o*, *u*/, b) dugi (*ā*, *ē*, *ī*, *ō*, *ū*) i naknadno pokraćeni samoglasnici /*a*, *e*, *i*, *o*, *u*/. Stražnji i napeti dugi (tj. naknadno pokraćeni) samoglasnici mogu se ostvarivati i bez zatvorenosti i s manje napetom artikulacijom, što se bilježi slovima bez točke. Taj sustav dugih ili naknadno pokraćenih vokala (bez zatvorenih samoglasnika) Finka naziva pojednostavljenom varijantom sustava (/ā, a, ē, e, ī, i, ō, o, ū, u/), (v. Finka 1982: 204).

a)	$\bar{i}$	$\bar{u}$	b)	i	u
	$\bar{e}$	$\bar{o}$		e	o
	$\bar{a}$			a	

Moglo bi se govoriti i o posebnom podsustavu nazaliziranih samoglasnika koji postoji kod svih govornika, u oba idioma. U tom bi slučaju manjinski idiom imao šest podsustava, a većinski idiom četiri podsustava. Postoji mogućnost da se $-n$ ($< n, m$) u zatvorenom slogu, tj. u poziciji samoglasnik + $-n|-m$, samoglasnik + $-n|-m$ + suglasnik, ostvaruje s prethodnim vokalom kao nazalizirana varijanta tog vokala. To potvrđuju primjeri na kraju leksičkih (*ósā*) i gramatičkih morfema u 1. l. jd. prez., u N i I jd. svih triju rodova imeničkih riječi: npr. 1. l. jd. prez. *grī̄*, *prī̄ča*, N jd. *sā̄* 'san', *perū̄* 'vilica', *grū̄* 'grom', neod. prid. N jd. m. r. *sritā̄*, I jd. *jā̄bukū̄*, *s mā̄nū̄*, *čerū̄* i na slogovnoj granici, npr. *žumā̄ce*, *armelī̄ka* 'marelica', *marē̄da*, *bū̄brig* 'bubreg', neod. prid. N jd. ž. r. *dūbō̄ka*, *novē̄bar*, *otū̄bar*, *šetī̄bar* (m ispred b).²

2.1.1. U funkciji silabema javlja se i kratki sonant γ , npr. neod. prid. N jd. ž. r. *cr̄na*, inf. *istī̄ti*, *pr̄vi*, *četvī̄ti*, *kr̄v*, *gr̄mle*, *v̄rba*. Dugi sonant $\bar{r}$ se pokratio, npr. u *kr̄v* i *gr̄mle*.

2.1.2. Vokal "šva" ($\emptyset$) u kratkom vokalizmu javlja se u slijedu $\emptyset r$, koji je dubleta slogotvornog r samo u jednoj potvrđi *istārī̄ja* 'istro' prid. rad. m. r. jd.

2.2. Realizacija

2.2.1. U zatvorenom slogu ispred $-n$ || $-m$ dolazi do prijelaza $\bar{e} \rightarrow \bar{i}$, npr. 1. l. jd. prez. *gređīn* | *grīn*, *zovīn*, odr. prid. trp. u N jd. m. r. *istučīn*, *nīman* 'nemam', *āmpla* ($< templa$) 'sljepoočnica'; i u pokraćenom samoglasniku $/e/$, npr. 1. l. jd. prez. *poznājin*, *mōrj* 'mogu'. Postoji i mogućnost prijelaza $\bar{o} \rightarrow \bar{u}$ u zatvorenom slogu ispred $-n$ | $-m$, npr. I jd. *jaglūn* 'iglom', *grū̄* 'grom', *otū̄mbar* 'listopad', I jd. *s hū̄n*, *ū̄nde* 'ondje', *nakū̄n* 'nakon'.

2.3. Distribucija

2.3.1. Svaki se samoglasnik može ostvariti u svim položajima u riječi.

2.3.2. Kod slogotvornog je r zatrta opreka dugoga prema kratkom r , a ostaje kratko r , naglašeno, npr. odr. prid. N jd. m. r. *cr̄ni*, *črv̄*, *vrtā̄* 'vrt', *pr̄st*, *v̄r* 'vrh', *v̄rba*, *ržē* 3. l. jd. prez. i nenaglašeno, npr. *tvrdī̄* odr. prid. N jd. m. r., *vr̄šnjāk*.

2.3.3. Staro protetsko j prisutno je u riječima *japā̄n* 'vapno', *jā̄tra*, *jā̄ne*. Nova proteza javlja se ispred $/e/$ u *jepē̄* 'opet'.

² U ovome se članku navode sljedeće kratice gramatičkih kategorija: N – nominativ, G – genitiv, D – dativ, A – akuzativ, V – vokativ, L – lokativ, I – instrumental, jd. – jednina, mn. – množina, m. r. – muški rod, ž. r. – ženski rod, l. – lice, prez. – prezent, imp. – imperativ, inf. – infinitiv, komp. – komparativ, odr. prid. – određeni pridjev, neod. prid. – neodređeni pridjev, prid. rad. – pridjev radni, prid. trp. – pridjev trpni.
 Kratkosilazni naglasak bilježiti ću znakom '.

2.3.4. Karakterističan je prijevoj sa samoglasnikom *e* (*a* > *e* iza *r*) u primjerima: *rěst* ‘rasti’, 3. l. jd. prez. *rěste*. Do spomenutog prijelaza nije došlo u primjeru *vržbác*, vjerojatno zbog utjecaja književnoga jezika.

2.3.5. Početni samoglasnici *o* i *a* mogu biti dokinuti, npr. *skórušve* ‘oskoruša’, *rih* ‘orah’, *námo* ‘onamo’, *vámo* ‘ovamo’, *ná* ‘ona’, *nó* ‘ono’, *mérika* ‘Amerika’.

2.3.6. Zijev je uklonjen: – stezanjem: *zāva* ‘zaova’, G jd. ž. r. *kě* ‘koje’, D jd. m. r. *kěmu* ‘kojemu’, A jd. m. r. *kěga* ‘kojega’, stezanjem *aa* > *ā* u pridjevu radnome m. r. jd. *smijā se*, *pā*, *držā*, *dā*, *napisā* – umetanjem /j/: neod. prid. N jd. m. r. *děbeja*, *věseja*, prid. rad. m. r. jd. *nosija*, *tija* ‘htio’, *bija* ‘bio’, *vidija* (to je samo uz glagole navedenih vrsta).

Uklanjanje zijeva stezanjem sasvim je očekivana pojava u čakavskim govorima u kojima je dočetni /-l/ u pridjevu radnome m. r. jd. zamijenjen s /a/ koji je stezanjem dao /ā/.

2.3.7. Zijev nije uklonjen u: *kašš*, *páun*, *páuk*, *poist*.

2.3.8. Prefiks *və-* dao je tri kontinuanke: *və-* > *u-* *úvīk*, *uskrs*, N mn. *unúci*, *útorak*, *udōvác*; *və-* > *va-* u *vazěsti* ‘uzeti’; *və-* > *v-* u *švenák* ‘uš’ (ujedno je izvršena naknadna metateza *všenák* > *švenák*). Za prijedlog *və* potvrđena je kontinuantna *u*, npr. u *zātvor*, u *jāmu*, u *škrińicu*, u *ōno dōba*.

2.3.9. Prijedlog *sə* dao je dvije varijante *iz* i *s*. Varijanta *sə* > *iz* [is] potvrđena je u primjerima: *iz dvīma*, *iz trīma* [is trīma], I jd. *iz křvļun* [is křvļun], *iz mihūrun* ‘prištem’, I mn. *iz očīma*. Varijanta *sə* > *s* potvrđena je u primjerima: *s tōbun*, *s ūn*, *s mánun*, *s nūn*, *s náma*, *s mojjūn*. Prefiks *sə-* dao je tri varijante *s-*, *sa-* i *iz-* [is-], npr. *skūpili se* prid. rad. m. r. mn., *sáčuvaj* 2. l. jd. imp., *ispāsija* prid. rad. m. r. jd.

Varijanta *s(-)* nastala je vjerojatno pod utjecajem književnoga jezika ili šibenskoga štokavskog interdijalekta, mlađeg je postanja i može se tumačiti kao svojevrsan import, dok je varijanta *iz(-)* nastala kontaminacijom *sə(-)* + *iz(-)* i tipičnija je za zlarinski govor.

2.4. Podrijetlo samoglasnika

Kao polazište u daljnjem razmatranju uzimam općehrvatski sustav prema ishodišnom sustavu u Fonološkim opisima (v. Brozović – Ivić 1981: 221–226).

Zlarinski govor pripada ikavskom dijalektu čakavskoga narječja. Refleks jata je pretežno ikavski. U govoru je prisutno svega nekoliko riječi s ekavskim refleksom jata: *ōvde*, *ōnde* | *ūnde*, *zēnica*, *sēsti se*. U Šimunovićevoj građi potvrđeni su sljedeći ekavizmi: *věrovati*, *běži* 2. l. jd. imp., *venčāti* i jekavizam *djevojke* N mn., što je vjerojatno utjecaj književnoga jezika (Šimunović 1983: 132 – 141).

Samoglasnici potječu od odgovarajućih samoglasnika ishodišnoga sustava. U zlarinskom govoru, rečeno je, supostoje dva idioma, stariji i mlađi. Stariji idiom razlikuje se od mlađega po tome što u kratkome nenaglašenom slogu postoje samoglasnici koji potječu od starijih dugih, naknadno pokraćenih samoglasnika (*e*, *a*, *o*) i oni se razlikuju od izvorno kratkih samoglasnika (*e*, *a*, *o*). Noviji većinski idiom nastao je vjerojatno utjecajem štokavskih govora koji nisu imali samoglasnički sustav sa zatvorenim vokalima. Zato noviji idiom

nema zatvorenih samoglasnika ni u naglašenom ni u nenaglašenom slogu.³ Osim toga:

1. Stariji idiom:

- $\bar{i}$ < $\bar{i}$ *trī, lište, žir*
< $\bar{e}$ *đite, snīg, umrīti, brīg, vrīme*
< *-bjb; -bjb* u nastavku određenoga oblika pridjeva u N jd. m. r. *dibļi* 'divlji', uključujući zamjenice N jd. *ovī* 'ovaj', *fi* 'taj'
< u *crīvka*

Dugi samoglasnik $\bar{i}$ dolazi u posuđenicama *kalīg* 'magla', *škīna* im. ž. r. 'leđa', *kužīna* 'kuhinja'.

- i < $\bar{i}$ *sito, slīva, cica*
< $\bar{e}$ *čovik, dīda, dītelina, žīvit, sidīti, nīdra*

U infinitivu glagola II. vrste *digniti* 'dignuti' dolazi derivacijski morfem *-ni-*.

Kratki samoglasnik i dolazi u posuđenicama *frigati* 'pržiti', *pomidōra* 'rajčica', *petrusīmin* 'persin'.

- $\bar{e}$ < $\bar{e}$ *jēž, šēs(t), sēdmi*
< e *žēna, tēle, mētla, dalēko* (v. 4.4.)
< e *grēda, pē(t), kļēli* prid. rad. m. r. mn.

Dugi, zatvoreni samoglasnik $\bar{e}$ dolazi u posuđenicama *kadēna* 'karika', *marēda* 'doručak'.

- e < e *plēsti, berēmo, pletēmo* 1. l. mn. prez., *čētire, līce*
< e *jāje, pāmet, prēja, žētva, sīme*
< $\bar{e}$ *zēnica, sēsti se*
< e u starijim dugim, naknadno pokraćenim slogovima: G jd. *koštine* 'kosti', 3. l. jd. prez. *umire, sakrije*

Kratki samoglasnik e dolazi u posuđenicama *murtēla* 'bosiljak', *šetemāna* 'tjedan', *vēšta* 'haljina', *sigurēca* 'kopča', *mēštar* 'učitelj'.

- e < u starijim dugim, naknadno pokraćenim slogovima

- $\bar{a}$ < a *stāro, māla, jāje, tovār, znāmo* 1. l. mn. prez., *jānci* N mn., *dvā*
< $\bar{a}$ *tāst, lāž, jedā*

< a stezanjem u pridjevu radnome m. r. jd. *zijā* 'zijeve', *tapā, lēgā* te u imenicama *zāva, kaṅā* 'kanal' (usp.2.3.6.)

³ Finka ima slično mišljenje o supostojanju i podrijetlu dvaju idioma. On navodi: "Alofoni dugih vokala zatvorenije i otvorenije artikulacije ($\bar{a}$: $\bar{a}$) danas su u nevezanoj i slobodnoj raspodjeli, odnosno njihova artikulacijska razlika nije uvjetovana ni pozicijski ni podrijetlom. Zatvoreniji izgovor se odnosi prema otvorenijem kao arhaičniji. Otvoreniji izgovor upućuje na jači utjecaj štokavske i književne artikulacije." (v. Finka 1982: 205).

Dugi, zatvoreni samoglasnik $\bar{a}$ dolazi u posuđenicama *pantagân(a)* ‘štakor’, *fumâr* ‘dimnjak’, *čobân*, *režentâje* 3. l. jd. prez. ‘ispire’.

Kratki samoglasnik *a* dolazi (u većine govornika) u starijim, dugim, naknadno pokraćenim slogovima u oblicima I mn. *rukâma*, 3. l. jd. prez. *dobîva*, pridjeva radnog m. r. jd. *úzdrija* ‘sazreo’, 3. l. jd. prez. *móta* vjerojatno kao rezultat utjecaja sa strane.

$a < \bar{a}$ *lâgân*, *pâs*, *otâc* | *tâc*, *danâs* | *danâske*, I jd. *s mânû*, prid. rad. ž. r. jd.

izlagâla, *jaglûn* I jd. ‘iglom’, *pasît*, *vazêsti* ‘uzeti’

$< -l-$ u pridjevu radnome m. r. jd. *čûja*, *bija*, *vidija*

$< \bar{e}$ u *jazik*

Kratki samoglasnik *a* dolazi u posuđenicama *lancûn* ‘plahta’, *špinâča* ‘špinat’, *tabâk* ‘duhan’.

$\bar{a} <$ u starijim dugim, naknadno pokraćenim slogovima

$\bar{o} < o$ *kôh*, *stô* ‘stol’, *vô* ‘vol’

$< \bar{o}$ *ghôj*, *bôš*, *čistô*

Dugi, zatvoreni samoglasnik $\bar{o}$ dolazi u posuđenicama *fažôl* ‘grah’, *pomidôra* ‘rajčica’, *škôl* ‘otok’, *rôžica* ‘ruža’.

$o < \bar{o}$ *ôko*, *ôsa*, *sokôl*

$< \bar{o}$ u starijim, dugim, naknadno pokraćenim slogovima, I jd. *imenon*, *ditêton*

Kratki samoglasnik *o* dolazi u posuđenicama *kôtula* ‘suknja’, *karóca* ‘kola’.

$\bar{o} <$ u starijim, dugim, naknadno pokraćenim slogovima (v. pod *o*)

$\bar{u} < \bar{u}$ *ústâ*, *sûh* neod. prid. N jd. m. r.

$< \bar{u}$ *rûka*, *pût*, *mûžu* V jd., *zûb*, *posûditi*

$< \bar{u}$ *sûnce*, *žûč*, *spûž* ‘puž’, *vûci* N mn., *pûn* neod. prid. N jd. m. r.

Dugi samoglasnik $\bar{u}$ dolazi u romanskim posuđenicama u slijedu *-un* od talijanskoga *-one*, npr. *kantûn* ‘kut, ugao’, *čintrû* ‘lubenica’, *matûn* ‘crijep’.

$u < \bar{u}$ *úxo*, *újac*

$< \bar{u}$ *kûk*, *sûza*, *jâbuka*

$< \bar{u}$ *klûko* ‘klupko’, *gusínica*, *subóta*

$< v\bar{a}-$ N mn. *umûci*, *udôvac*, *útorak*, *úvîk* (v. 2.3.8.)

Kratki samoglasnik *u* dolazi u posuđenicama *košûla*, *papûče*, *botûla* ‘boca’, *cûkar*, *skûla* ‘škola’.

2. Noviji idiom:

- ē* < *e sēstra, sēlo, čēlo*
 < *ę* L jd. *na pamēti, ozēsti* ‘zepsti’, *žēđ, vazēsti*
 < *ā* iza /r-/ u *rēst* ‘rasti’, *rēste* 3. l. jd. prez. (v. 2.3.4. prijetoj)
 < u posuđenicama *vēra* ‘vjenčani prsten’, *travērsa* ‘pregača’
- ā* < *ā mā* ‘majka’, *dār*
 < *ā dān, sān*
 < *ǎ cǎklo, dǎska*
 < u posuđenicama *žurnāta* ‘dnevnicica’, *kurāt* ‘svećenik’, *užānca* ‘običaj’
 < *ę* iza /j/ u *jātra*
 < kontrakcijom *vrtā* ‘vrt’, prid. rad. m. r. jd. *napisā, dā* (v. 2.3.6. i 3.3.4.)
- ō* < *ō mōre, ōs, nōs*
 < stezanjem G jd. m. r. *mōga*
 < u posuđenicama *garōful* ‘karanfil’, *vapōr* ‘brod’
- ǣ* < *ǣ* u *vǣba*
 < *ǣ* u *kǣv, grǣmļe*
- ɣ* < *-ri-, -rě-* *prlǣpilo* ‘prionulo’, *prɣāditi, prɣovǣdān* 1. l. jd. prez., *prbǣn* neod. prid. N jd. m. r. ‘istučen’, ali *prɣovǣdāti, prɣje, prɣvāriti*.

3. Suglasnici

3.1. Inventar

Sonanti				Šumnici			
<i>v</i>			<i>m</i>	<i>p</i>	<i>b</i>	<i>f</i>	
	<i>l</i>	<i>r</i>	<i>n</i>	<i>t</i>	<i>d</i>		
	<i>l̥</i>		<i>ñ</i>	<i>c</i>		<i>s</i>	<i>z</i>
<i>j</i>				<i>č</i>	<i>d</i>	<i>š</i>	<i>ž</i>
				<i>k</i>	<i>g</i>		<i>x</i>

3.1.1. U suglasničkom inventaru zlarinskoga govora postoji fonem /č/, ali nema zvučnoga parnjaka /ž/. Umjesto /ž/ eventualno dolazi /z/ u *žep*.

3.2. Realizacija

3.2.1. O nazalizaciji samoglasnika ispred *n* i *m* vidi 2.1.

3.2.2. Suglasnici /t/ (npr. *kúta*, *kózlit*) i /d/ (npr. *ródāk*) imaju čakavsku realizaciju.

3.3. Distribucija

3.3.1. Svaki se suglasnik može naći u početnom, središnjem i dočetnom položaju.

3.3.2. Na kraju riječi (veznika, prijedloga i brojeva) došlo je do gubljenja *-t* i *-d*, potpuno ili se *-t* i *-d* ostvaruju s oslabljenom artikulacijom (*ispo* ‘ispod’, *o sestrē*, *názā* ‘nazad’, *dése(t)*, *trīdése(t)*, *osamnájes(t)*, *pē(t) stótin*, *jedān pū(t)*, *šēs(t)*), ali *prst*, *nóhat*, *pūt*, *zet*.

3.3.3. Dočetno /-m/ prešlo je u /-n/ u gramatičkim morfemima u 1. l. jd. prez., npr. *sañān* | *snīvān*, u svim trima rodovima promjenjivih riječi, npr. *s nūn*, *s kān*, *s nīn*, *lišūn*, te u leksičkim morfemima nepromjenjivih riječi (npr. *ósīn* ‘osim’).

3.3.4. Dočetno *-l* > *-o* u imenicama muškoga i ženskoga roda, npr. *postō*, *sō*, *vō* ‘vol’, ali se čuva u dvjema imenicama muškoga roda *sokōl* i *stōl*. Moglo bi se pretpostaviti da se lik *stōl* javlja pod utjecajem književnoga jezika kao i riječ *sokōl*. Dočetno *-l* > *-a* u pridjevu radnome m. r. jd., gdje *-al* > *-aa* > *-ā*, npr. *držā*, *ťapā*, u imenicama *posā*, *kanā* ili je dalo *-ja* u imenicama *aprija* ‘travanj’, *ānđeja*, u pridjevima, npr. *bija* ‘bijel’, *véseja*, u pridjevu radnome m. r. jd., npr. *pūstija*, *udrija*. Između /-a/ i prethodnog vokala pojavilo se intervokalno /j/ radi izbjegavanja zijaeva⁴.

3.3.5. Stari suglasnički skup /čr/ dao je dvije varijante: /čr/ u riječima *črv*, *črīšna* ‘trešnja’ i /cr/ u riječima *crna*, *crñēli* ‘crveni’, *crťati*.

3.3.6. U suglasničkom je skupu *zr* došlo do umetanja /dl/, npr. *uzdrijati* ‘zreti’, *uzdrijala* prid. rad. ž. r. jd.

3.3.7. Rotacizam se javlja u prezentskim oblicima glagola moći: *mórin*, *móre*, *móru*, *ne móre*.

3.3.8. Metateza je izvršena u riječima: *lūj* ‘juli’, *crīvka* ‘crkva’, *švenāk* ‘uš’.

3.3.9. Asimilacija je izvršena u *ošūšti*, *šūša* ‘suša’, *zlica* ‘žlica’.

3.3.9.1. Disimilacija je izvršena u *bravinac* ‘mrav’, *bretēno* ‘vreteno’, *lēbro* ‘rebro’.

3.3.9.2. Suglasnički skupovi pojednostavljuju se:

– zamjenjivanjem prvoga suglasnika

kt > *xt* *nóxti* N mn. i onda N jd. *nóxtat*

sc > *jc* u *prājci*

šč > *jč* N mn. *prājčiti*, *prajčēvina*

bk > *vk* *zīvka* (< *zibka*) ‘zipka’

vr- > *br-* *bretēno* ‘vreteno’

vļ > *bļ* N jd. m. r. *dibļi* ‘divlji’

⁴ Pavle Ivić, govoreći o istarskom ikavskom dijalektu, spominje da u pridjevu radnome, imenicama i pridjevima “... na kraju sloga *-l* > *-a* (*-ja*): *bija*, *kaštēja*, *goója*, *stējana*.” (Ivić 2001: 255).

– zamjenjivanjem drugoga suglasnika

gl- > *gl-* *glišta*

gn- > *gn-* *gnīzdo*, *gnôj*

– ispadanjem suglasnika

dm > *m* u 1. l. mn. prez. *hómo*

dt > *t* 2. l. mn. imp. *hóte*

kt > *t* *jétika* ‘sušica’, *otūbar*

pč- > *č-* u *čela*

ps > *s* *ozēsti*

pš- > *š-* *šenica*, *švenák* ‘uš’

pt- > *t-* *tica*

x > *ø* *títi* ‘htjeti’

sv- > *s-* *sekrva*, *sékār*, 3. l. jd. prez. *srbí*

gd- > *d-* *dí* ‘gdje’

gv- > *g-* *góžjē* ‘željezo’

Prema *góžjē* ‘željezo’ očekivali bismo *gróžjē* ‘grožđe’, ali potvrđen je oblik *gróžjē* koji možemo protumačiti kontaminacijom s književnim *grōžđe* pri čemu dobivamo hibridni oblik *gróžjē*.

xť- > *ť-* *tí* ‘kći’

tk > *k* *slakā* ‘slatka’, *níko*, *kó*, ali *tkáti*

stn > *sn* neodr. prid. N jd. ž. r. *māsna*

ct > *st* *bogástvo*, *pēsto*

ck > *sk* *hrvāski*, *hrvaska*

kr- > *k-* *kupír* ‘krumpir’

3.4. Podrijetlo suglasnika

Suglasnici /*v j l l̥ r m n n̥ p b t d c s z š ž k g f*/ potječu od odgovarajućih suglasnika u ishodišnom sustavu.

Suglasničke skupine /*p l*/ (< *p + aj*), /*b l*/ (< *b + aj*), /*v l*/ (< *v + aj*), /*l*/ (< *l + aj*) rezultat su palataliziranoga epentetskog /*l*/ se ostvaruju s epentetskim /*l*/, npr. *snóp^le*, 3. l. jd. prez. *káp^le*, *gráb^le*, *dib^lí* ‘divlji’, *zdrāv^le*, *vesē^le*. Primarna skupina *zgj* daje /*žj*/, npr. *móžjāni* ‘mozak’. Sekundarna skupina *zdj* (< *zdaj*) daje također /*žj*/, npr. *gróžjē* ‘grožđe’. Primarna skupina *stj* daje /*št*/, npr. *gúšterica*. Sekundarna skupina *stj* (< *staj*) daje također /*št*/, npr. *lište*, I jd. *māštu*, *krštānin*. Primarni skupovi *tj* i *dj* daju /*t*/ i /*j*/, npr. *kúta*, *tūje*, *preja*, *mlāja*, *slāja*. Sekundarni skupovi *tj* (< *taj*) i *dj* (< *daj*) daju /*t*/ i /*d*/, npr. *prūte*, *brāta*, *cvīte*, *sūde*.

v < u sufixu *-va* umjesto *-ka* *sírōtva* ‘sirutka’

U infinitivu prefigiranih glagola složenih od *-iti* i prefikasa *na-*, *do-*, *iz-* dolazi skup *-jt-* (*nājti*, *dōjti*, *izājti*), a u prezentu skup *-jd-* (*nājde*, *izājde*).

Sonant /*j*/ javlja se kao protetski glas u *jépē* ‘opet’, *jātra*, *jāpāñ* ‘vapno’, *jāne* (v. 2.3.3.)

Oblik *jěpě* nastao je od oblika *opětъ*. Novijom protezom nastao je oblik *jěpě* ‘opet’. Samoglasnik *ā* u riječi *jātra* nastao je promjenom $e > a$ iza *j*.

U pridjevima u N jd. m. r., pridjevu radnom m. r. jd. i u glavnim i rednim (u N jd. m. r.) brojevima javlja se intervokalno /j/ radi izbjegavanja zijeva, npr. *děbeja* neod. prid. N jd. m. r.; prid. rad. m. r. jd. *dignija*, *nosija*; *šesnájest*, *jedanajěsti*, *osamnájes(t)* (usp. 2.3.6.).

Sonant /j/ dolazi u posuđenicama *āndeja*, *žmūja* ‘čaša’, *štajū* ‘doba’, *piját* ‘tanjur’.

Kao i u nekim drugim govorima i u zlarinskom je govoru *jā-* (< *jāgla*) u *jaglūn* I jd. ‘iglom’ dalo *ja-* vokalizacijom poluglasa u slabom položaju, dok je u čakavskom čest i razvoj *jā-* > *i-*.

j < *đ* *prēja*, komp. prid. ž. r. *mlāja*, *slāja*, *tūje*

l < *l* u *sliva*

l < *l* iza /k/ i /g/ ispred /i/ i /e/, npr. 2. l. mn. prez. *kļečite*, 1. l. mn. prez. *gļēdāmo*,
prid. rad. ž. r. jd. *zakļēla*, *gļīsta*

< *r* u *lēbro* (ujedno je izvršena disimilacija $r - r > l - r$)

Sonant *l* ostvaruje se u *gli* kao /l/ u posuđenicama *botūla* ‘boca’, *famiļa*, *škōl* (tal. *scoglio*) ‘otok’.

n < *m* (v. 3.3.3.)

đ < *daj* *sūde*, *rōdāk*

m < $\emptyset$ *būmbrig* ‘bubreg’, *dumbóka* neod. prid. N jd. ž. r. (v. 2.1.)

f < *xv* u *fāla*

Suglasnik /f/ dolazi u posuđenicama *kāfa*, *frigati* ‘pržiti’, *fažōl* ‘grah’.

b < *v* u *bretěno*, *dibļi* ‘divlji’

Fonem /p/ javlja se u riječi *práska* ‘breskva’. To je rana posuđenica iz romanskoga *persica* (*per-* > *prě-* > *práskva*).

c < *ts* u *cāklo* (umjesto riječi *stablo*, upotrebljava se riječ *děblo*)

Suglasnik /c/ dolazi u posuđenicama *cúkar*, *lancūn*.

ī < u skupu *št*: *krštānin*, *kļīšta*, *štāp*, neod. prid. trp. N jd. m. r. *pūštin* ‘pušten’, prid. rad. m. r. jd. *uštīpnija* ‘uštīpnuo’

< *tāj* *brāta*, *prūte*, *līšte*

Suglasnik /t/ dolazi u posuđenicama *takulāte* 2. l. mn. prez., *tapā* prid. rad. m. r. jd., *tuftit* ‘tavan’.

č < *č* *čovik*, *čētre*, *črv*, *čobān* ‘ovčar’, *dič(j)i*, *óči*

Suglasnik /č/ u suglasničkom skupu čr- potvrđen je samo primjerima črv, črišna, dok je u ostalim primjerima potvrđen skup cr- (v. 3.3.5.).

Suglasnik /č/ zabilježen je u posuđenici čobān.

U 3. l. mn. prez. pečū, siču suglasnik /č/ nastao je analogijom prema prezentnim oblicima.

š < č u máška

Suglasnik /š/ dolazi u posuđenicama škūro 'tama', mušūnac 'komarac', špiháča 'špinat', šetemāna 'tjedan'.

Suglasnik /ž/ dolazi u posuđenicama režentāti 'inspirati', užānca 'običaj', žep (turci-zam).

Fonem k dolazi u posuđenici kúna 'dunja'. U romanskom je također k, npr. cotógna. Fonem o u protonici ispada (*ktuāna). Početna suglasnička skupina kt- nije potvrđena već daje k (kt- > k- u kúna). Mletačko kunja na Jadranu može se osnivati i na mlet. cogno < codogno (usp. Skok 1972–1974, sv. I: 557, 558).

Suglasnik /k/ dolazi u posuđenicama kúkumar 'krastavac', skāle 'ljestve', karóca 'kola', kadēna 'karika'.

x < k ispred ploziva N mn. nóxti, ali lákti

< xv u uhútija 'uhvatio' pridjev radni m. r. jd.

4. Prozodija

4.1. Inventar

4.1.1. Prozodijski sustav koji sam zatekla na terenu čine tri naglasaka: ` , ˘ , ˙, te nenaglašena, prednaglasna i zanaglasna, duljina i kračina⁵.

4.1.2. Svi silabemi mogu biti naglašeni i nenaglašeni.

4.1.3. Svi silabemi mogu biti dugi i kratki. Dugi silabemi mogu imati silazni i uzlazni ton.

⁵ Finka navodi da zlarinski govor čuva starinu u mjestu i vrsti naglasaka. Klasični naglasni sustav zlarinskoga govora sadrži tri naglasaka (˘ ˙ ˙), ali je moguć maksimalni naglasni sustav od četiri naglasaka (˘ ˙ ˙ ˙) s poluakutom. Štokavski se poluakut ostvaruje kao preneseni naglasak na drugom slogu od kraja ako je taj slog kratak (nogá > no 'ga) (Finka 1982: 207, 208).

Slavko Bjažić također primjećuje da zlarinski govor čuva klasičnu čakavsku akcentuaciju (spomenuta tri naglasaka), stariju od novoštokavske, književne. Pritom napominje da se danas mogu čuti i naglasci slični novoštokavskima ili tzv. poluakut, osobito kod mlađih ljudi (Bjažić – Dean 2002: 10).

4.2. Realizacija

4.2.1. Uglavnom se čuva starije stanje, npr. N mn. *ūstá, kríkáti* ‘vrištati’, *zāti|lak, pīsáti, rūčák*, a uz to se javljaju i mlađi likovi s prenesenim naglaskom. Naglasne dublete potvrđene su u primjerima L mn. *ūstima* || *ūsūma, tētak* || *tēták*.

4.2.2. Primjeri s dva naglasaka su: *nājpřva, četiristō, šēstōti*.

4.3. Distribucija

4.3.1. Naglasak ' može se nalaziti na: početnom slogu, npr. *sika, vřtā* ‘vrt’, *time* ‘tjeme’; središnjem slogu višesložnih riječi, npr. prid. rad. m. r. mn. *govorili, strašljivac, kapúla, besída* ‘riječ’; dočetnom slogu *čovik, otác*, neod. prid. N jd. ž. r. *mrzlá* ‘hladna’, N mn. *ūstá, tēták, rūčák*.

4.3.2. Naglasak ^ nalazi se na: početnom slogu, npr. *mōre, sūde*, neod. prid. N jd. m. r. *gládan, drīvo*; središnjem slogu višesložnih riječi, npr. *divōjka, vesēje, žumāce, užānca* ‘običaj’; dočetnom slogu, otvorenom i zatvorenom, npr. *jedā, bižī* 3. l. jd. prez., *jagrīž* ‘riža’, *čobān, tovār, kumpīr*.

4.3.3. Naglasak ~ može se nalaziti na: početnom slogu, npr. *trēsti, dīlmo* 1. l. mn. prez., *hrānimo* 1. l. mn. prez., *šēsti, māli, lice, dite, nōga, sēstra, žēna*; središnjem slogu višesložnih riječi, npr. *oftī, izājti, donīti, dvadesēti*. U dočetnom otvorenom i zatvorenom slogu dolazi do neutralizacije opreke po intonaciji, tako da može biti I jd. *jaglūn, čēsňák*, i iza prednaglasne duljine, npr. G mn. *zūbī*, G jd. *rūkē*, I jd. *lūgūn* ‘čađa’, ali može biti i *jedā*.

4.3.4. Opreka po kvantiteti postoji u naglašenom i nenaglašenom, prednaglasnom i zanaglasnom slogu (*īcāti, jāpāñ* ‘vapno’, I jd. *ključūn* ‘ključem’, 1. l. mn. prez. *dīlmo*; I jd. *nogūn, mučāti*, G jd. *koštine*, 3. l. jd. prez. *kášje*). I kratki i dugi nenaglašeni samoglasnici mogu se nalaziti i ispred i iza naglašanih samoglasnika, kratki u svakom slogu u riječi, a dugi nenaglašeni pretežno u slogu koji neposredno prethodi naglašenom slogu (npr. *pēták, ūstá, pīsáti, pūsūti, dolīvāti*).

Kratkosilazni naglasak s kraja riječi pomiče se na prethodni dugi nenaglašeni slog na kojem je dobiven dugi naglasak uzlazne intonacije, npr. *mliko, glāva*, N mn. *zvīzde*.

4.3.5. Zapaženi su i primjeri tzv. kanovačkog duljenja, tj. produljivanja nekadašnje prednaglasne kračine u drugome slogu od kraja ispred naglasaka (npr. *sēstra* < *sēstrá* < *sestrá, tētak, mētla, tēle, pōtok, sēlo, nōga, žēna*).

4.3.6. Duga se kvantiteta iza naglašanih samoglasnika može i pokratiti. Obilježje i vrsta kompenzacije za pokraćenu kvantitetu je zatvoreniji izgovor samoglasnika koji mogu imati takav ostvaraj. Varijanta a) duga je kvantiteta iza naglasaka očuvana ili joj je obilježje zatvoreni izgovor samoglasnika: 1. l. mn. prez. *razūmīmo*, G mn. *vrāpcōv, imān*, 3. l. jd. prez. *pivā, zapišivā, dobīva*, 1. l. jd. prez. *izūvam*; D i I mn. *ženāma*

b) duga je kvantiteta iza naglasaka pokraćena bez naknade ili prepoznatljiva obilježja: npr. 3. l. jd. prez. *šije*, *umire*, *šesti*, 1. l. jd. prez. *snijem* ‘sanjam’⁶.

4.4. Podrijetlo naglasaka

Prozodijske se osobine izvode iz starohrvatskoga tronaglasnog sustava B (Fonološki opisi 1981: 225 – 226).

Dugouzlazni naglasak koji se ostvaruje kao čakavski akut (˘) nalazi se na starim, naslijeđenim čakavskim pozicijama (*češňāk*, I jd. *jaglün*). Kao preneseni naglasak akut se javlja na drugom slogu od kraja ako je taj slog dug, bilo da je naslijeđen kao dug (*tětak*, *tūga*, 3. l. jd. prez. *vrīdi* ‘valja’), bilo da je naknadno produljen (v. 4.3.5. *žēna*, *sēstra*). Kratki samoglasnici na koje u novije vrijeme prelazi ˘ zatvoreni su samo kod manjega broja govornika koji u svom idiomu imaju podsustav zatvorenih samoglasnika.

Pri pomicanju naglasaka iz dočetnog sloga u primjerima *žēna*, *tēle*, *sēlo*, *čēlo*, *nōga* naglasak je dug, dok je u primjerima sa starim mjestom naglasaka *lipa*, *missa* naglasak kratak.

Čakavski akut (˘) javlja se na mjestu nekadašnjega starohrvatskoga novog akuta (npr. *šūša*), na penultimi pri regresivnom pomaku naglasaka s kratke naglašene ultime (npr. *glāva*, *rūka*), pri pomicanju naglasaka na kratku penultimu (npr. *čēlo*, *žēna*, *sēstra*, 1. l. jd. prez. *mōgu*) i u prijedložnoj sintagmi *pridā me*.

Dugosilazni se naglasak (˘) javlja na mjestu nekadašnjega starohrvatskoga kratkog naglasaka na dočetnom slogu (npr. 3. l. mn. prez. *držū*, 3. l. jd. prez. *bižī*) i katkad na početnom i srednjem položaju (npr. neod. prid. N jd. m. r. *ūsān*, *divōjka*).

Kratkosilazni se naglasak (˘) nalazi na starim čakavskim pozicijama (npr. *čovik*, *imāti*, *tīti*, *lipa* ‘stablo’, *missa*). Sporadično može doći do pomicanja iz središnjega ili dočetnoga sloga (npr. *ótok*, *bogástvo*) i do naknadnog duljenja ukoliko je primarni slog bio otvoren (npr. *čēlo*, *sēstra*, v. 4.3.5.), jer je s otvorenog sloga naglasak prije pomaknut nego sa zatvorenoga. Kratkosilazni naglasak u riječima *křv*, *čřv* nastao je kraćenjem dugoga samoglasnog ř.

5. Zaključak

Zlarinski je govor čakavski po podrijetlu i po sadašnjim karakteristikama. Zlarin se nalazi u prijelaznoj zoni koja uključuje govore s čakavskom osnovom u zadarsko-šibenskoj regiji. Zbog blizine s kopnom zlarinski je govor izložen utjecaju (novo)štokavskih govora iz unutrašnjosti Šibenika.

⁶ Finka kaže: “Iako često dolazi do pokraćivanja (duge kvantitete iza naglašanih samoglasnika), ipak se može reći da je povijesno uvjetovana duga kvantiteta još uvijek sustavno obilježje zlarinskoga govora.” (B. Finka 1982: 211).

Zlarinski govor karakterizira složen samoglasnički sustav. Specifične osobine zlarinskog vokalizma uključuju *e* u primjerima kao *rěste*, *a* u primjerima kao *prijāti*, samoglasno *r* koje je uvijek kratko, *i* < *e* ispred *-n|*-*m* samo u tvorbenim sufiksima, *u* < *o* ispred *-n|*-*m* u zatvorenom slogu, nazalizirani vokal (V) < *-Vn/ Vm*, sustavni ikavizam.

U suglasničkom inventaru nema fonema *ž*, razlikuju se fonemi *t̃* i *č̃*, prisutna je suglasnička skupina *št̃*, promjena *tl + i(e) > t̃l + i(e)*, *čc > šc*, *sc > jc*, ispušteni su suglasnici (*tica*, *jěna*).

Govor Zlarina određuje se kao čakavski po sljedećim osobinama: upitno-odnosna zamjenica *čá*, djelomičan prijelaz *ę > a* iza *j*, djelomično čuvanje skupa *čr*, djelomičan prijelaz */d/ > /j/*, stari tronaglasni sustav.

U govoru su prisutni i neki adrijatizmi: zamjena dočetnoga */m/ sa /n/* u nastavcima i nepromjenjivim riječima, promjena suglasnika *č* u *š* ispred velara *k* (*máška*), skraćivanje *ř̃*.

Zlarinski govor čuva starinu i u morfologiji. Postoje i neke inovacije, ali one supostoje sa starijim stanjem. Morfološke značajke govora su: čuvanje dvojine uz brojeve dva, tri i četiri (npr. *dvā, trī, četire dīda; dvī, trī, četire bābe*), u načelu kratka množina u jedno-složnim imenicama muškoga roda (*zīdi, bōri, brōdi*), ali potvrđena je i duga množina u nekoliko primjera (*sinovi, didovi, rūbovi*), u većini imenica čakavski završetak *-o(v)* bez krajnjeg *-a* u G mn. muškoga roda (*imā bōro, prājco, brkov, pōslov, konópōv, sinōv*), ali mogući su i nastavci *-ev, -i, -a, -o* (*prājčitev, zūbī, misēci, óčeva, dāna, bravenāc* 'mráva', *pinēz* 'novaca'), nastavak *-ih* u G mn. pridjeva muškoga roda (*jākih, stārih*), G mn. imenica ženskoga roda u načelu na nulti morfem (*imā ovāc, kokōš, dasāk, lopāt*), ali potvrđeni su nastavci *-i, -ih* (*terī, noī, zāpovidi, žēnskih*), nastavak *-e* u A mn. imenica muškoga roda prevladao je oblik mekih osnova (*zūbe*), nastavak *-e* u G jd. imenica ženskoga roda, npr. *bez jaglě, bōjě* (B. Finka 1982: 212), naglasna razlika između određenog i neodređenog oblika pridjeva (*līpe ≠ līpe sāndule*). U morfologiji glagola čuvaju se posebni oblici za svako lice množine u kondicionalu glagola *biti* (*mī bimo, vī bite, ōni bi*), dok su u jednini sva lica izjednačena u obliku *bi* (*jā, ũ, ũn bi*). Izjednačen je oblik 3. lica množine prezenta u zajedničkom nastavku *-u* (*zūbi me bolū*). U pridjevu radnome muškoga roda završno *-l* je dalo *-a*, odnosno *-ja* radi izbjegavanja zijeva, npr. *dōša, dōbija* (Šimunović 1983: 131).

Fonološka su obilježja zlarinskoga mjesnog govora slika autohtonoga čakavskog govora u njegovu dijalekatskome prožimanju s drugim sustavima, standardom i urbanom šibenskom varijantom razgovornoga jezika.

Literatura

- Bjažić, S. i Dean, A. (2002) *Zlarin, kratka povijest i rječnik*, Zagreb.
- Brozović, D. (1998) Čakavsko narječje, Lončarić, M. *Hrvatski jezik*, Universitet Opolski – Instytut Filologii Polskiej, Opole.
- Brozović, D. i Ivić, P. (1981) Ishodišni srpskohrvatski/hrvatskosrpski fonološki sistem, u knjizi *Fonološki opisi*, IX, 221–226, Sarajevo.

- Finka, B. (1982) O zlarinskom govoru, *Povijest i tradicije otoka Zlarina*, 203–215, Zagreb.
- Finka, B. (1971) Čakavsko narječje, *Čakavska rič*, I, 11–71.
- Finka, B. i Moguš, M. (1977) Karta čakavskog narječja, u knjizi *Čakavsko narječje* Milana Moguša, Zagreb.
- Ivić, P. (2001) *Dijalektologija srpskohrvatskoga jezika*, Novi Sad.
- Moguš, M. (1977) *Čakavsko narječje, Fonologija*, Zagreb.
- Skok, P. (1972–1974) *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I–IV, Zagreb.
- Šimunović, P. i Olesch, R. (1983) *Čakavisches-deutsches Lexicon*. III. Teil. Čakavisches Texte, *Slavistische Forschungen* 25/3, 131–141, Böhlau – Verlag, Köln – Wien.
- Šojat, A. i Finka, B. (1973) Obalna toponimija zadarsko-šibenskoga kopna i šibenskog otočja, *Onomastica jugoslavica*, III–IV, 27–64 + karta, Zagreb.

THE PHONOLOGICAL SYSTEM OF ZLARIN

Summary

The paper discusses about the phonological system of Zlarin speech based on the field work. The author gives the vowel, consonantal and prosodic inventory, stress peculiarities of realization, describes features of distribution in these inventories and shows the origin of phonemes and accentuation.

Ključne riječi: Zlarin, čakavski, fonologija

Key words: Zlarin, čakavian, phonology